Ч. 193 Неділя 27 серпня (9 вересня) 1900. Рік X

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік К.	4·80
на пів року „	2·40
на чверть року „	1·20
місячно . . „	—·40

Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік К.	10·80
на пів року „	5·40
на чверть року „	2·70
місячно . . „	—·90

Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(Розвязанє парляменту. — Анексия Трансвалю. — Справи хіньскі).

По довгих нарадах і конференциях, парлямент вкінци розвязаний. Урядова Wiener Ztg. оголошує цісарский патент з дня 7 го вересня, котрим палата послів розвязує ся, а рівночасно мають бути сейчас переведені нові вибори. — Ще вчера перед полуднем були деякі сумніви що-до речинця, в якім послідує розвязанє парляменту. Відзивали ся голоси, котрі були противні розвязаню взагалі. Вчерашна рада кабінетна мала бути дуже бурлива. Виринули поважні ріжниці гадок між самими членами кабінету. Вкінци удало ся дрови Керберови вирівнати ті ріжниці і привести кабінет до згоди. Безпосередно по раді кабінетній удав ся др. Кербер до Цісаря, де забавив цілу годину і одержав від Монарха повновласть на безпроволочне розвязанє палати послів. Пополудни приймив Цісар міністра ґр. Ґолуховского на приватній авдиенциї.

Ще минувшого тиждня донесли телеґрами з полудневої Африки, що льорд Робертс видав проклямацию, в котрій оголошує анексию Трансвалю. Тим оголошенєм хотів льорд Робертс показати що уважає війну покінченою, а зі всіми котрі би противили ся его заяві, буде поводити ся як з ворохобниками. На той безправний поступок не відозвав ся ні один голос протесту з поміж европейских держав, котрі в той спосіб зазначили, що справа Трансвалю есть приватною справою Анґлії, до котрої не вільно нікому мішати ся. Виравді президент Крігер запротестував против постанови анґлійского правительства і той протест розіслав до всіх держав, але як сказано, его заходи не принесуть ніякого успіху і Бури будуть полишені своїм силам. Бури таки розуміють, що не можуть числити ні на чию поміч і борють ся з розпукою дальше, не піддаючись хапчивим наїздникам. Про теперішні сили Бурів оголошує Köln. Ztg. такий приватний лист з Йоганесбурґа: Бури не мали більше, як 35 000 людий; а коли Бота ще тепер має трету часть з того, то вже богато. Однак то певне, що сї послідні оборонці вільности мають подостатком живности і воєнних потреб та коли схочуть ся боронити, то Анґлійці будуть мати ще богато клопоту. Анґлійцям доскуляє війна не мало. Вистане подати цифру з'ужитих в сій війні коний, яку подають офіцири Робертса на 91.000, словами: девятьдесять один тисячий коний, щоби в приближеню означити весиканьскі страти, які Анґлія потерпіла в полудневій Африці.

В Хіні тепер спокійно. Держави переговорюють ся, що зробити з російским предложенєм о уступленю з Пекіну, і старають ся наклонити Росию, абя занехала того наміру. Найбільше залежить на тім Німеччині, Анґлії і Японії. Німеччина хотіла би пімстити ся за убийство Кеттелєра. Анґлія, що майже не має там войска, хотіла би чужими руками придбати як найбільше користий, а Японія гадає о заборі Кореї і порту Амой з провінциєю Фукіен. Очевидно, що коли би Росия від них відступила, всі ті пляни не удались би, бо ті три держави ледве чи відважились би на дуже тяжку і довгу війну.

Новинки.

Львів дня 8-го вересня 1900.

— **Будова зелїзниці Винники-Перемишляни.** Міністерство горговлї уділило на протяг одного року позволеня цивільному інжинерови у Львові ґр. Йосифови Лубеньскому в спілці з підприємцем Едмундом Берґґріном у Львові на розпочате технічних робіт в цїли будови зелїзниці льокальної о нормальнім шляху з Винник через Унтерберґен, Підбережці, Гаї, Опарів, Николаїв, Курівці, Підгайчики, Погорільці, Темиг і Коростно до Перемишлян.

— **Руский театр** приїздить на днях з Городка до Львова, де дасть 12 представлень в сали товариства „Gwiazda“ при ул. Францішканьскій ч. 7. Перше представленє відбуде ся ві второк, 11 вересня с. р.

— **Самоубийство.** Перед кількома днями приїхали до Яремча пп. Штеґбавери, сини радника почтового зі Львова. Нараз перед двома днями старший з них, доктор прав і концепиєнт прокураториї скарбу у Львові щез. Показало сь, що він скочив до Прута в найглубшім місці і утопив ся. Штеґбавер вже перед двома роками хотів відо-

---

14)

ОБРАЗКИ з ДАЛЕКОГО ВСХОДУ.

(Після Ріхтгофена, Е. Вольфа, Вартеґґа, Гольдманна і др. зладив К. Вербин).

VIII.

Таінґан, сьвяте місто Хінців.

(Дальше).

Таінґан, місто в провінциї Шантунґ, есть одним із найстарших міст на сьвіті, бо числить собі що найменше сорок і дві сотки літ. Хінці додають до назви сего міста ще слово: „фу“, що значить „місто першого ряду“ або „столиця“, отже називають его: „Таі-нґан фу“. Сорок і дві сотки літ! Красний вік! Чи есть в Европі яке так старе місто?

Хінці мали вже на два тисячі триста літ перед рождеством Христовим літописи, а ті розповідають, що тогди за панованя великого цісаря Яу був в провінциї Шантунґ віцекоролем (ґенерал-ґубернатором) якийсь Шун. Отже той Шун прийшов був в 74 році панованя цісаря Яу до Таінґану. Єму так дуже сподобала ся була гориста сторона довкола Таінґана, що він не забув на ню ще й тогди, коли й сам яко наслїдник цісаря Яу вступив на хіньский престол. В пятім році свого панованя, т. є. в 2254 р. перед Хр., прийшов він знову до Таінґану, щоби тут приймити чолобитню від начальників племен, які тогди жили в Шантунґу; ба, він пробував тут довший час з цїлим своїм двором, щоби познакомити нарід тамошний з науками і штуками тодїшних часів. В часї свого побуту в Таінґані вилїз був цісар на найвисший тут вершок тутешних гір, на гору Таішан, високу на 2000 метрів, щоби там принести жертву богови неба і землї, та присьвятити єму сю гору.

З тої пори був Таішан через цїлих тих сорок і дві сотки лїт сьвятою горою, а Таінґан сьвятим містом у Хінців, подібно як Мекка у Магометан, до котрого через цїлий той час ходили на прощі сотки мілїонів Хінців.

От і я сам — каже Вартеґґ — замішав ся помежи тих прощан, та доходив до брам Таінґану, поза котрим піднимають ся величезні гори, на вершках котрих стоять многі сьвятині. З міста самого мало що більше було видко, як лиш кріпкі мури, що окружають его довкола, подібно як і инші міста, а по за тим ліс високих дерев, з поміж котрих виглядають численні зелені і жовті дахи сьвятинь.

Дальше на захід, лиш на два кільометри від міста, підиимає ся посеред просторої рівнини пуста самотна скала, на вершку котрої стоїть пагода. Єї побудовано на приказ цісаря Ванлеї, з династиї Мінґів, цїлу з зелїза і присьвячено его матери, котра сю скалу була полюбила. Він казав також побудовати величаву сьвятиню при споді тої скали і уставив в ній образ своєї матери. Сьвятиня тота, то один з кількох будинків, що ще добре удержали ся; єї червоні мури, біло обрамлені, стоять на штучній плятформі посеред старих як сьвіт дерев. Як богато иншнх будинків, так і сю сьвятиню збурили були ворохобники підчас великої війни з Таіпінґав, але єї відбудовано опісля наново. Таінґаньский мандарин вибрав тогди на єї будову з людий 60.000 таелів (384.000 К.)

Перейшовшись по місті — розповідає Вартеґґ дальше — питаю себе, чи то се прастаре славне на всю Хіну Таінґан-фу? А де ж богомольці? Мій попередник, анґлійський подорожник, начислив їх був підчас свого побуту в однім дни аж вісімдесять тисячів, а пишими роками буває їх і по стотисячів. Де ж они? Може розійшли ся по господах? Але й то ні. Коли я їхав на кони улицями міста, то вибігали властителї господ та закликували мене до себе; а господи ті, впрочім такі самі як і другі доми, лиш з великими брамами, стояли порожні. За мною і за моїм возом, що віз мої пакунки, бігла величезна товпа Хінців. Для Таінґану була се велика подія. Хто знає кілько літ вже тому минуло, як тут ніхто не видів білого чоловіка в европейскім одїню. Доростаюче поколїнє ще не видїло ніякого Европейця, бо тотї три місіонарі, що тут проповідують віру Христову, убирають ся по хіньски і носять довгі коси, отже від правдивих Хінців майже не можна їх відріжнити.

Мене приймив до себе один з тих місіонарів. Др. Крафирд, місіонар Бабтистів, з своєю женою, есть тут в Хіні вже 46 літ. В перших роках свого побуту межи Хінцями уважав він собі то за велику нечесть, носити яко американьский горожанин косу на голові та повстяні виступці на ногах. Ба єму здавало

брати собі жите і будучи тогди однорічним охотником, стрілив до себе з карабіна, провалив собі голову та вистрілив ліве око. Тогди его щасливо відратовано.

— **Злодій на зелізници.** Помічник переплетничий Косиньский з Чернівець, що їхав в поїзді їдучім зі Львова до Станїславова у вагонї III. кляси, добачив, як п. Франціска Мартелльо, що їхала в тім самім вагонї, міняла сотку. Отже коли она заснула, він взяв ся з ножем до её торби і зачав відрізувати ремінцї, щоби ві украсти. Панї Мартелльо збудила ся ще в пору і зробила крику і злодія зловлено, а в Станїславові на двірци его арештовано.

Господарство, промисел, торговля, гігієна і вихованє.

Ради господарскі.

— Робота в городі у вересни. В сім місяци чути вже осінь, але она заповідае ся ще лиш тим, що в сім місяци збираємо найбільше садовини. Тепер треба найбільше о то подбати, щоби добре зібрати садовину і відповідно з'ужиткувати: одну приготовити на продаж, другу для власного ужитку. Пригадуємо, що тепер пора робити сушениці і повила. До сушеня овочів добре було би постарати ся о відповідну сушарню, на котрій можна би сушити не лиш садовину але й всяку городнину на продаж і для власного ужитку. Хто хоче сирі овочі сховати собі на зиму, повинен їх осторожно зривати а не обтрясати. По зібраню овочів треба слабі дерева притинати і гноїти. До гноєня дерев овочевих треба брати ся завчасу, доки ще сока добре кружать, щоби очка добре розвивали ся і відтак на весну красно випускали. — В городі треба все запрятувати, що вже нездале, нищити буряни а порожні грядки можна ще обсівати; іменно треба сіяти моркву (каротку) і садити зиму салату, при чім треба уважати, щоби рядки були один від другого на 40 до 50 центиметрів далеко. Так само сіє ся карафіоли, білу і червону капусту і т. п. щоби мати розсаду до теплих скринь, коли настануть морози. Тепер треба пріятати кіньский гній до теплих скринь. А не треба також забувати на то, щоби робити компост. У вересни все ще пора садити суниці; радять садити новий рід суниць „Люї Готіє" (Luis Gauthier), котрі кілька разів до року родять, а суть дуже добрі в смаку. У вазонки садить ся тепер ті цибулькуваті ростини, котрі мають в зимі цвисти. З запрятуванєм на зиму можна підождати аж до половини жовтня.

— Добрий курник то важна річ в господарстві а кождий господар може легко сам его собі зробити, такої величини, якої єму потреба, лиш мусить ось на що зважати: 1) щоби курник був теплий на зиму, щоби в стінах і під стінами не було дір, котрими би вітер гонив ся а зимою надував снігу; 2) курник повинен бути здоровий, значить ся, чистий, продувний і ясний. Такий курник може зробити собі кождий господар дуже дешевим коштом ось як: Призначує ся, або робить ся на курник відповідної величини комірчину, стіни і стелю добре вимащує ся та вибілює ся, а землю добре убиває ся довбнею і висипує ся грубим чистим піском. В горі близько стелі робить ся малі віконця так, щоби они дали ся отвирати на двір і то з долиням в гору, значить ся мусять бути в горі на завісах а не з боку. Одно віконце повинно бути по можности в стінї до полудня, друге в стінї до всходу. Попід стіни робить ся гнїзда для курок, де би они могли нести ся, а то так: Попід стіну вбиває ся в землю н. пр. чотири рівно великі і рівно широкі кусні дошок, так, щоби зробили ся під стіною три пересіки. До тих дошок прибиває ся з боку довгу дошку, але лиш о половину так широку як високі вбиті в землю кусні дошок. В той спосіб зроблять ся три комірки, котрі ще треба вистелити соломою. З гори на ті сторцом вбиті дошки, що творять пересіки, кладе ся одну так само широку, як дошки від пересіків, дошку, а тогди зроблять ся під стіною ніби три скринки, отверті лиш в горішній части з переду. Курки мусять до тих гнїзд вскакувати через дошку. Понад верхною дошкою робить ся банти в той спосіб, що вбиває ся в стіну круглі не дуже грубі колики з корою рядом один за другим (не один понад другим), а так високо від землі, щоби кури і взагалі дріб, що сідає на бантах, міг легко на них вилітати. Для великих рас робить ся для того банти низше для малих вище. В так зробленім курнику більша часть курячок (лайна) буде лишати ся на дошках під бантами, і не змарнує ся, бо їх можна буде вигідно змести з дошок на гній, гнїзда будуть чисті, яйця не будуть валяти ся, що для продажи яєць єсть річию великої ваги, і дріб буде чистий та здоровий. Посеред курника треба уставити посудину з водою але таку, щоби дріб не міг легко ві заничищувати. Наконець в одній стінї найдогіднійше від того місця де дріб може свобідно собі ходити, треба зробити в споді впуст отвір, закриваний дошкою, що дає ся підносити ся в гору і спускати в долину. Через день той впуст може стояти отвором, щоби дріб н. пр. підчас слоти мав де ховати ся. Розуміє ся, що на ніч як двері так і той впуст (із середини) треба добре замикати.

Всячина господарска.

— Повила з грушок найліпше робити з мягких лїтних грушок, але можна і з инших. На 5 кільо грушок треба взяти пів кільо винних яблок, 2 літри води і 2 гр. ганишу. Яблока і грушки обиивають ся, наливають ся водою і варять ся з анишем доти, доки аж не розварять ся, при чім треба їх завсїдно добре розколочувати. Розварену фарамушку перетирає ся через сито і варить ся знову в кітлику або рондли доти, аж добре згусне, так, що набрана на ложку, не буде вже стікати з неї. При вареню треба добре мішати умисне до того зробленою лопаткою і вигортати з дна та боків кітлика, щоби повила не пригоріли. Зварені повила треба зложити до камінного слоя або горшка, а коли встигнуть, обвязати пергаминовим папером і держати в сухім, продувнім місци.

ся, що підчас місийних подорожий ліпше єму носити европейску одїж, бо люди, скоро лиш его побачили, то збігали ся гурмами, і він не потребував їх скликати. Всї були цїкаві, що скаже їм той чоловік у високім повстянім капелюсї, у вузких штанах та в шкіряних чоботах; але ще більша брала їх цїкавість придивити ся его одежи близше, дотулити ся єї пальцями. Серед проповіди приступали до него люди та питали его, з якої материї одїж на нїм, або яким способом він взуває і роззуває чоботи. Бог, о котрім він їм проповідував, не обходив їх нїчого, они були цїкавійші на то, як він вивчив ся їх мови, звідки він і т. п. Не давали єму спокою, кождий хотїв щось довідати ся, і так не міг він нїколи договорити своєї проповіди до кінця.

Аж ось впав він на гадку відповідати вже наперед на ті питаня, яких сподївав ся і зачинав свою проповідь так: Мої братя, я приїхав з Америки. Мої штани з вовняної материї, котру можете купити собі в Шангаю по два тяу (таель) за локоть, мої чоботи з телячої скіри і я їх так взуваю і роззуваю як ви свої панчохи. Вашої мови вивчив ся я в Пекінї і прийшов розповісти вам про єдиного правдивого бога. Майже всї, що слухали, вдоволяли ся тим і слухали терпеливо его бесїди аж до кінця, але відтак стали знову розпитувати его про его одїж. Тодї побачив він, що найліпше робити так, як роблять католицкі місіонарі і вже від сорок лїт не носить він нїякого иншого одїня лиш хиньске.

Коли я ще сидїв в місиї Бабтистів при обідї, прийшов до мене якийсь мандарин з картою префекта, щоби мене повитати в Таїнґанї та сказати, що від ґубернатора насців приказ, щоби менї отворити всї сьвятинї, ямен і показати всї замітности міста; він сам буде мене обводити. Тепер як-раз ярмарок, в містї єсть богато тисячів богомольцїв зі всїх сторін краю і для того добре, щоби мене обводив якийсь урядник. Префект прислав для мене також свою носилку.

Як я опісля довідав ся від місіонарів, то дїйсно я щасливо трафив, бо як раз в четвертім місяци по хиньскім новім роцї відбуває ся в Таїнґанї що року великий ярмарок а в тім часї приходить найбільше богомольцїв. Але походи богомольцїв тепер значно ослабли; давнїйшими роками приходило до Таїнґана чверть до пів міліона путників, а тепер по війнї в Таїнґани значно менше їх буває. Довголїтна кровава війна була таки на якийсь час зовсїм спинила ті походи богомольцїв, бо задля ворохобників, що на всїх гостинцях нападали та рабували, не важив ся нїхто вибирати ся в далеку дорогу або хоч би лиш трохи дальше виходити з дому.

Саме місто Таїнґан здобували ворохобники підчас війни не менше лиш сїм разів і рабували в нїм. Всї передмістя і велику часть самого міста збурено; на моїх проходах особливо поза містом знайшов я величезні розвалини. Місце, де ще перед пятьдесятя роками були великі і повні житя передмістя, засїяне тепер збіжем, посеред котрого вистають поодинокі мури, стовпи та величезне тесане каміне, вкрите прекрасними різьбами; деінде стоять ще палати мандаринів і великі сьвятинї, без дахів і без веж та зарослі бурянами і хащами. Все то виглядає так, як би тут було колись якесь страшне землетрясенє. В подібний спосіб лютили ся Таїпінґи і в серединї міста і лиш мало улиць уйшло їх лютости. Таїнґан не піднесе ся вже з тої катастрофи. Давнїйше, коли ще не було пароходів, то мусїли всї мандарини, всї вельможі з полудня та з долини Янґсекіяну, що хотїли їхати до Пекину, переїзджати через Таїнґан, бо туди ішов головний шлях; тепер пароходи змінили зовсїм дорогу. Тай богомольцїв не приходить сюди вже так богато, як ще двайцять лїт тому назад.

Одно, чого Таїпінґи не рушили, то велика сьвятиня Таішан, котра з своїм парком займає майже цїлу півнїчну часть міста межи мурами. Ся сьвятиня сама варта того, щоби по їхати до Таїнґану. Єсть то так величезна будівля, якої рідко. Величезні мури, з дивними на кілька поверхів високими паґодами по боках обнимають яких 25 моргів простору, до котрого входить ся з міста кількома брамами одна поза другою, подібно як в цїсарскім червонім містї в Пекінї. Брами ті отвирають лиш гостям з цїсарскої родини, а що то буває раз на яких кількадесять лїт, то довкола них понаставляно повно буд зі всїлякими крамом, і порозсїдали ся всїлякі торговельники зі своїми товарами, ворожбити, сипачі та оповідачі казок.

Лиш з великих трудом могли ми перейти по при тоті крами а за нами і коло нас пхало ся повно богомольцїв, по котрих одїню видко було, що они прийшли з далеких сторін до сьвятого міста, щоби звідси піти на сьвяту гору Таїсхан. Але ті богомольцї не мають вяких окремих відзнак, як н. пр. япаньскі, що ідуть так само на свої сьвяті гори Фуджіяма та Нентаї Сан. Япаньскі богомольцї убирають ся в білі полотнянки, білі вузкі штани, у великі соломяні капелюхи і мають в одній руцї дзвінок а в другій довгу богомольску палицю. Хиньскі богомольцї мають на собі ту саму синю одежу, що й всї чотири міліони Хинцїв; але иноді видїв я громадки мужчин, що несли трикутні шовкові прапорцї всїлякої краски з іменем села, з котрого они прийшли.

Всї здивовані видивили ся на нас, коли побачили, що перед нами отворили ся великі брами до парку сьвятинї, а відтак гурмою пустились і собі за нами. Надармо старали ся тих шість вояків узброєних палицями, що ішли зі мною, спинити їх, і заким я ще станув серед парку, дививло ся вже кілька тисячів людий з великою цїкавостию на мене. Не зважаючи на них казав я уставити мій прилад до фотоґрафованя, щоби зробити знимки із сьвятинї та памятників. Аж коли Хинцї побачили блискучу, мосяжну скринку на трох ногах, а відтак і чорне сукно на нїй, гадали що то якісь чари, наробили страшенного крику, а на нас посипав ся град каміня. Дістало ся і ме-

— Квашене капусти. Надходить пора, коли треба буде квасити капусту. Для того вже тепер треба постарати ся о бочку або випарити і вимити, а коли потреба, то і висїркувати стару, та поправити на ній обручі. Головки до шаткованя оббирає ся так, щоби осталась лиш сама біла капуста, розкраває ся на половину або й на чотири части, качани вирізує ся, і так приготовлену, шаткує ся на шаткївниця. Ушаткованую мішає ся з солею і складає ся вертвами до бочки. Хто любить може ще домішати кмену і додати яблок квасниць. На 20 кільо ушаткованої капусти рахує ся 30 дека соли а 5 дека кмену; все то перемішує ся добре і укладає ся одну верству а відтак другу і третю і т. д. на сам спід стелить ся листє, а поодинокі верстви перекладає ся також листєм, котре відтак служить на голубці. Крижівок не треба робити, бо само листє ліпше укасає і в бочці зміститъ ся більше капусти. По уложеню одної верстви треба її добре потолочити руками а відтак ще убити добре довбнею.(Який Іван або Гриць не повинен лізти до бочки і толочити брудними ногами, хоч би в верха й сполоканими; то не по вік капуста добре удає ся, але від того, коли добре наквашена і добре довбенькою убита.) Хто хоче, щоби капуста борзо укисла мусить її через кілька днів держати в сухім місци, а відтак винести до комори або пивниці. Коли хто хоче, щоби капуста довше держала ся, то нехай дасть на 20 кільо капусти 70 дека соли, і поставить бочку в холодне місце.

— Бабка широколиста есть важною ростиною для тих, що держать в клїтках канарки, зяблики, снїгурцї і т. п. птички, котрі дуже радо їдять насїнє бабки. Тепер якраз найвисша пора напрятати собі того зерна на зиму. Лиш треба колоски осторожно збирати, може в папір або коробку, щоби зерно не витрясало ся.

Переписка господарска.

Теодор в Чортївци: Коли маєте яблока а хочете зробити з них вино, то насамперед купіть бочку з вина в якім склепі або у виннім шинку, а купуючи упхайте ніс в бочку, понюхайте, чи не чути стухлости; такої не беріть, лиш таку, котру чути вином. Бочка з пива, капусти, огірків, хоч би й як парена та мита, не добра. Бочку до ужитку треба добре вимити, випарити і висїркувати (запалює ся сїрчані нитки або сїрку і вкладає до бочки). Дальше треба утерти на побілюванім терку яблока не оббирані і не розрізувані. (Можна купити собі плоске терко з клиноватими не круглими дошками і прибити на шаткївници замість ножів а до скринки накладати яблок і віби шаткувати). Терти треба до якоїсь чистої дїжки або великої макітри але дуже чистої, не затовщеної. (Найлїпше купити другу бочку з вина, вийняти дно і до неї терти). Утерті яблока нехай постоять около 24 год. (коли більше, то добре; коли менше, то коротше, і в місци однаково теплім і не на сонци). По тім часї вижимає ся сок з розтертих яблок до якої третої дїжи або бочівки. До вижиманя уживають прас; але на менші розміри вистане довга чиста скатерть (полотно, пране вже кілька разів); один его конець бере в руки помічник (можна привязати до чого); в бочівки набирає ся деревляною черпачкою розтертих яблок сипле ся на полотно, складає ся в двоє, закладає ся добре і скручує ся аж сок зачне течи до бочки. По витисненю соку зливає ся его до приготовленої бочки, а на вижимки наливає ся трохи води і ще раз витискає ся. Коли соку на стілько в бочці, що лиш на долоню до шпунту, закладає ся шпунт до кисненя. (Прочитайте собі в попередних переписках господарских). Коли вино виробить, затикає ся бочку щільно і ставить ся до послїдного кисненя.

Телеґрами.

Віденъ 8 вересня. Вибрана на зборах презесів рад повітових депутация в справі виєднаня у правительства помочи для околиць навіщених сегорічними повенями, була вчера під проводом предсїдателя польского кола п. Яворского у президента мінїстрів, у мінїстра для Галичини і мінїстра скарбу. Президент мінїстрів ґр. Кербер приймив депутацию дуже прихильно і заявив, що вже в найблизших часах появить ся цїсарске розпорядженє, що хоч в части злагодить грозячі наслїдки того елементарного нещастя. Пан мінїстер для Галичини др. Пентак обіцяв справу підперти, а пан мінїстер скарбу заявив, що возьме ще раз під розвагу справу державної запомоги.

Льондон 8 вересня. Відділ ґен. Гамільтона іде в напрямі на Ляйденбурґ і стоїть в полученю з ґен. Буллером.

Льондон 8 венесня. Central News доносить з Вашинґтону, що більшість держав відкинула предложенє Росиї що-до усуп.леня з Пекіну і що супротив того Росия взяла назад свій первістний плян.

Кольомбо 8 вересня. Ґен. Вальдерзе прибув сюди і по кількагодиннім побутї поїхав дальше.

Йокогама 8 вересня. Великі відділи хіньских „чорних хоругов" під проводом ґен. Лію іде на північ через провінцию Тунан.

ві, а я тогди розсерджений обернув ся і підніс грізно палицю. В тій хвили розбігла ся товпа на всї вітри. Вояки скористали з сеї хвилї та й собі пустились з палицями за втікаючими і в одній хвили вигнали всіх з парку.

Аж тепер міг я свобідно розглянути ся по парку. Земля тут висипана піском і отїнена величезними кипарисами, з котрих деякі мають певно по тисяч і більше лїт. На широкім просторі стоять тут памятники місцями так густо як би на якім кладовищи. По найбільшій части то камінні плити, моноліти, широкі на метер а на три до пять метрів високі, спочиваючі на величезних черепахах. Передна їх сторона записана хіньскими знаками а зміст тих написий то славословія для бога неба і землї, для Конфуция, для цїсаря Шун і т. д. Більша часть памятників держить ся добре, але ті, що стоять вже кілька тисячів лїт, так звітрілі, що написий на них зовсїм не видко і они виглядають як би звичайні скали.

Денеде стоять на камінних підставах на метер або й на два високі бронзові вази і посудини до приношеня жертв в прекрасною орнаментикою і великої вартости. Найкрасші бронзові посудини стоять довкола чотирогранної плятформи обведеної камінною балюстрадою, що підносить ся на три метри високо на самій середині парку і служить до паленя жертв. Поза тою плятформою есть друга ще висша, на котру входить ся широкими сходами. Вийшовши на ню показує ся, що то площа з переду перед величезною сьвятинею. Есть то мабуть найбільший і найвисший будинок в цїлій Хінї. Передна его сторона звернена до парку має 50 метрів, а ширина яких 20 метрів. Понад монументальними двапайцяти брамами, що займають цїлий фронт, піднимає ся зараз безпосередно дах високий на два поверхи. Дахи на хіньских сьвятинях то головна річ. Они вистають на кілька метрів понад мури і суть вкриті жовтою порцеляновою цеглою. На горішних рогах даху підниимають ся величезні змиї з такого самого материялу, а виходячі від них канти даху суть украшені фіґурами представляючими якісь чудачні звірята.

Понад середним входом есть уміщена межи обома дахами величезна пропамятна таблиця цїсарска з позолочуваними на метер високими хіньскими знаками на синїм поли. Довкола цїлого будинку іде широка на 5 метрів веранда оперта на помальованих деревляних стовпах, на котру з переду виходить ся сходами. В сьвятини тій містить ся позолочувана величезна статуа цїсаря Шун, представляюча его сидячого на престолї. Побіч цїсаря сидить якась женьска статуа, котра після одних представляє жену Шуна, після других сьвяту матір гори Таішан. Перед статуами стоїть на червоно полякерований стіл з кількома старими, бронзовими вазами.

Але найбільшим богатством сьвятинї то малюнки які вкривають стїни сьвятинї довкола. Малюнкам тим буде яких триста лїт і они представляють, як перший цїсар теперішної династиї іде на гору Таішан. Сотки фіґур натуральної величини окружають цїсаря, а сам цїсар намальований в подвійній величинї. Краски тих малюнків задержались знаменито, а найбільша вартість їх в тім, що они представляють дуже вірно ношу Хінцїв, мундури, відзнаки і зброю з давних часів.

Місто Таінґан не має великого значіня торговельного і промислового. На ярмарку і в крамах не видко тут ніяких товарів европейских а власний промисел міста обмежає ся лиш на вироби шовкові та на виплітане великих шестигранних капелюхів соломяних в широкими крисами, котрі у великій скількости розходять ся в полудневих сторонах.

(Дальше буде)

Надіслане.

— **„Здоровлє найвисше добро"!** Коби лиш все о тім памятали! Кілько то людий мучить ся більшу часть свого житя, аби решту своїх днів прожити в спокою. Але з придатностию до працї вичерпує ся також найчастїйше і здібність тїла до уживаня. Не лїпше-ж було би щадити також на здоровлю, щоби его на час спокою удержати пригідним до житя і сильним? Простий, природний спосіб відживлюваня не тяжка а певна дорога. Розпочати то при поранній каві, яку найлїпше приладжує ся через примішку звичайної кави пів на пів з Катрайнера Кнайпівскою кавою солодовою. Есть то у безчисленних родин випробоване полученє улюбленого смаку кави звичайної з здоровими прикметами питомого солоду. По коротків привичцї нїхто не схоче обійти ся без того присмаку. Треба лиш уважати на то, аби все уживати правдивої Катрайнера Кнайпівскої кави солодової в оригінальних пачках.

За редакцию відповідає Адам Крехowецкий

І Н С Е Р А Т И.

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).